

**INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

**AGENCJA
RYNKU ROLNEGO**

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

**NR
11**

POPYT NA ŻYWNOŚĆ

stan i perspektywy

ISSN 1641-2664

**ANALIZY
RYNKOWE**

MARZEC 2010

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *T. Chrościcki*
- II. Ogólne tendencje w rozwoju popytu na żywność - *K. Świetlik*
- III. Dotychczasowy i przewidywany popyt na podstawowe produkty żywnościowe
  1. Mięso i przetwory - *K. Świetlik*
  2. Produkty zbożowe - *M. Krzemiński*
  3. Mleko i przetwory - *K. Świetlik*
  4. Owoce i przetwory - *E. Rosiak*
  5. Warzywa i przetwory - *E. Rosiak*
  6. Ziemniaki - *A. Zalewski*
  7. Cukier i wyroby cukiernicze - *Z. Smoleński*
  8. Tłuszcze jadalne - *K. Świetlik*
  9. Jaja - *K. Świetlik*
  10. Ryby i przetwory - *K. Hryszko*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Ekonomiki Ogrodnictwa IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – doc. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, tel.: (0-22) 505-46-66

AUTORZY:

dr Krystyna Świetlik
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (022) 505-47-07

mgr Krzysztof Hryszko
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (022) 505-47-19

mgr Marcin Krzemiński
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (022) 505-45-51

prof. dr hab. Zygmunt Smoleński
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (022) 826-75-53

dr Ewa Rosiak
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (022) 505-45-95

mgr inż. Arkadiusz Zalewski
• IERiGŻ-PIB •
Tel.: (022) 505-44-13

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 16.03.2010 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Bogumiła Kasperowicz, Jan Małkowski, Jadwiga Seremak-Bulge, Iwona Szczepaniak,
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący), Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w marcu 2011 r.

Nasilenie zjawisk kryzysowych w gospodarce światowej doprowadziło do istotnego pogorszenia koniunktury makroekonomicznej w polskiej gospodarce w 2009 r. Spadł popyt na pracę, zmniejszyło się zatrudnienie, w tym zwłaszcza w sektorze przedsiębiorstw i wzrosła stopa rejestrowanego bezrobocia. Negatywnym tendencjom na rynku pracy towarzyszyło obniżenie dynamiki wynagrodzeń. W 2009 r., w porównaniu z 2008 r., przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne brutto w sektorze przedsiębiorstw wzrosło o 1,1%, wobec 6,1% odpowiednio rok wcześniej. Spadło tempo przyrostu dochodów ludności utrzymującej się z pracy na własny rachunek poza rolnictwem, zmalały dochody uzyskiwane w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, obniżyła się dynamika kredytów konsumpcyjnych w systemie bankowym i transferów pieniężnych od osób pracujących za granicą. Wzrosły natomiast dochody ze świadczeń społecznych, w tym przeciętne realne emerytury i renty w systemie pracowniczym o 4,3% oraz rolników indywidualnych o 1,9%. Ocenia się, że w 2009 r. globalne realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych były o ok. 1,5% wyższe niż w 2008 r., wobec wzrostu o 3,3% w 2008 r. i 4,8% średniorocznie w latach 2006-2007.

W Ustawie budżetowej na 2010 r. przewiduje się: rozwój gospodarczy w tempie 1,2%, spadek przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw o 1,1%, a w całej gospodarce narodowej o 1,0%, wzrost stopy bezrobocia na koniec roku do 12,8% (z 11,9% w końcu 2009 r. i 9,5% w końcu 2008 r.) oraz wzrost średniego rocznego poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych o 1,0%. Wzrost przeciętnych miesięcznych realnych wynagrodzeń w całej gospodarce szacuje się na poziomie 1,0%, a w sektorze przedsiębiorstw - 1,4%. Zakłada się, że w 2010 r. realny wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniesie 6,3%, a rolników indywidualnych - 4,1%, przy obniżeniu się liczby emerytów i rencistów z pozarolniczego systemu ubezpieczeń o 0,7% oraz emerytów i rencistów rolników indywidualnych o 3,4%.

Przewiduje się spadek tempa wzrostu spożycia indywidualnego do 0,9% (z 2,3% w 2009 r.).

Przyspieszenie tempa wzrostu PKB w ostatnich miesiącach 2009 r. sugeruje, że wzrost gospodarczy w 2010 r. może być wyższy od zakładanego w Ustawie budżetowej. Należy się jednak liczyć z dalszym wzrostem stopy bezrobocia, lecz wolniejszym niż w 2009 r.

Oczekiwania dotyczące podstawowych wielkości makroekonomicznych w gospodarce pozwalają szacować, że w 2010 r. dochody realne do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych będą się kształtować na poziomie nieznacznie wyższym od notowanego w 2009 r. W tych warunkach szanse na wzrost krajowego popytu na żywność są znikome.

Istotnym ryzykiem dla przedstawionych szacunków wzrostu gospodarczego i dochodów ludności pozostaje kondycja gospodarcza głównych partnerów handlowych Polski i największych gospodarek świata. Jeśli w 2010 r. większość dużych gospodarek odnotuje wzrost gospodarczy, to można się spodziewać wyższego tempa wzrostu polskiej gospodarki i szybszego tempa wzrostu dochodów ludności, niż założone w Ustawie budżetowej.

W 2009 r. miesięczna dynamika cen żywności była podobna do notowanej w 2008 r. i zbliżona do stopy inflacji. Od grudnia 2008 r. do grudnia 2009 r. łączne ceny detaliczne żywności i napojów bezalkoholowych zwiększyły się o 3,4%, wobec 3,2% rok wcześniej, przy inflacji wynoszącej odpowiednio 3,5% i 3,3%.

Najbardziej podrożały: jaja, masło, ryby i przetwory rybne oraz mięso, w tym zwłaszcza wołowina. Istotnie zwiększyły się ceny napojów bezalkoholowych, w tym głównie kawy i herbaty. Wrosły ceny tłuszczów wieprzowych i margaryn, owoców, cukru i wyrobów cukierniczych oraz pieczywa i produktów zbożowych. Obniżyły się ceny artykułów mleczarskich, olejów roślinnych, a także warzyw i ziemniaków.

Przewiduje się, że w 2010 r. ceny żywności będą rosły wolniej niż w 2009 r. W czerwcu 2010 r. mogą być one o 1,5%-2,0% wyższe, a w grudniu 2010 r. ok. 2,5% wyższe niż w końcu 2009 r. Przeciętny ich poziom w okresie styczeń-grudzień 2010 r. może być o ok. 2,0% wyższy od notowanego w analogicznym okresie 2009 r. Wolniejszy, niż w roku ubiegłym, wzrost cen żywności będzie skutkiem utrzymującej się niskiej dynamiki spożycia oraz słabszej presji płacowej. Skalę wzrostu cen ograniczać będą także: trend aprecjacyjny polskiej waluty, wysoka podaż produktów rolnych związana z dobrymi ubiegłorocznymi zbiorami, optymistyczne szacunki tegorocznych zbiorów oraz poprawa sytuacji na rynku mięsa. W kierunku wzrostu cen żywności oddziaływać będzie wzrost cen regulowanych związany ze wzrostem cen energii i paliw.

Relatywnie niskie tempo wzrostu cen żywności w 2010 r. jest możliwe przy założeniu braku szoków podażowych oraz stabilizacji cen na światowych rynkach rolnych i surowcowych. Jednym z najważniejszych czynników ryzyka jest niepewność związana z tempem i skalą ożywienia gospodarki światowej, w tym zwłaszcza gospodarek wschodzących oraz krajów Unii Europejskiej, będących naszymi największymi partnerami handlowymi. Istotne ryzyko związane jest przy tym z kształtowaniem się kursu EUR/USD i EUR/PLN. Dużym zagrożeniem dla cen żywności w Polsce może być wzrost światowych cen ropy i energii, a także surowców rolniczych z powodu poprawy globalnej koniunktury oraz nadpłynności na globalnych rynkach finansowych. Czynnikiem sprzyjającym wzrostowi cen żywności może być wzmocnienie działań UE w zakresie ochrony środowiska oraz wzrost cen regulowanych, w tym głównie gazu i energii, związany z polityką taryfową URE wobec zwiększonych potrzeb inwestycyjnych sektora energetycznego w Polsce.

Wzrost deficytu sektora finansów publicznych może skłonić rząd do uruchomienia planu oszczędnościowego, co będzie skutkowało spadkiem cen żywności w następstwie osłabienia

popytu. Natomiast polityka zwiększenia dochodu fiskalnego poprzez wzrost podatków pośrednich może spowodować wzrost cen żywności, znacznie wyższy od sugerowanego w naszych przewidywaniach.

Odnotowana w 2009 r. niska dynamika dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych znalazła odzwierciedlenie w osłabieniu dynamiki popytu. Z rachunków narodowych GUS wynika, że w 2009 r., w stosunku do 2008 r., popyt konsumpcyjny sektora gospodarstw domowych, mierzony wielkością wydatków z dochodów osobistych, zwiększył się o 2,3%, wobec 5,9% odpowiednio rok wcześniej. Szacuje się, że spożycie żywności i napojów bezalkoholowych w sektorze gospodarstw domowych (w cenach stałych) wzrosło w 2009 r. o ok. 1,5%, wobec 2,3% w 2008 r.

Z badań budżetów gospodarstw domowych wynika, że w 2009 r. nominalne wydatki gospodarstw domowych na żywność były znacząco wyższe niż w 2008 r., lecz względnie wysoki wzrost średniego poziomu cen żywności wpłynął na zahamowanie tempa wzrostu ich realnej war-

tości. W I półroczu 2009 r., w porównaniu z I półroczem 2008 r., realna wartość całkowitego spożycia (wydatków) w gospodarstwach domowych zwiększyła się średnio o 4,1%, w tym żywności - o 0,2%. W III kwartale 2009 r. wydatki realne gospodarstw domowych na żywność były takie same, a w IV kwartale mniejsze niż w analogicznych okresach 2008 r. Ocenia się, że w 2009 r. całkowite realne wydatki gospodarstw domowych na żywność kształtowały się na poziomie zbliżonym do notowanego w roku poprzednim. Zmalały realne wydatki na żywność w gospodarstwach domowych rolników, a wzrosły w gospodarstwach emerytów i rencistów. Udział wydatków na żywność w łącznych wydatkach gospodarstw domowych wyniósł ok. 25,0% i był nieco mniejszy niż w 2008 r.

W 2009 r. uwarunkowania rynkowe dla konsumentów żywności były mniej korzystne niż w 2008 r. Szacuje się, że w 2009 r. bilansowe spożycie większości podstawowych grup żywności wykazywało tendencję spadkową. Nastąpiły istotne zmiany jego struktury pod wpływem zróżnicowanej podaży i cen na rynkach poszczególnych produktów. Obniżenie

produkcji i wzrost cen żywca wieprzowego, związane z cyklicznym rozwojem pogłowia, doprowadziły do zmniejszenia konsumpcji wieprzowiny oraz tłuszczów wieprzowych surowych i topionych. Zmalała konsumpcja artykułów zbożowych, ziemniaków, ryb i przetworów rybnych oraz jaj i cukru. Podobne jak w 2008 r. było spożycie owoców, warzyw i tłuszczów roślinnych, a nieco wyższe – mleka i masła.

Przewiduje się, że w 2010 r. utrzyma się, obserwowana od 2006 r., spadkowa tendencja spożycia cukru. Zmaleje konsumpcja ziemniaków i artykułów zbożowych. Bilansowa konsumpcja warzyw będzie wyższa, a owoców podobna do notowanej w 2009 r. Obniży się bilansowa konsumpcja ryb i przetworów rybnych. Możliwy jest niewielki wzrost konsumpcji tłuszczów roślinnych, rekompensujący spadek konsumpcji masła. Nie będzie istotnych zmian w konsumpcji artykułów mleczarskich i jaj. Spodziewany wzrost produkcji i podaży żywca wieprzowego znajdzie odzwierciedlenie we wzroście spożycia mięsa i przetworów wieprzowych. Zwiększy się także konsumpcja mięsa drobiowego, przy spadku popytu na wołowinę.

SUMMARY

The aggravation of crisis phenomena in the global economy led to significant deterioration of the macroeconomic situation in the Polish economy in 2009. Demand for labour dropped, employment declined, including especially in the enterprise sector, and the registered unemployment rate increased. The adverse tendencies in the labour market were accompanied by a decrease in the wage growth rate. Compared with 2008, in 2009 the real gross average monthly wage in the enterprise sector increased by 1.1%, against 6.1% a year earlier. The income growth rate of self-employed population outside the agricultural sector dropped, income derived by individual farms in agriculture declined, as did the consumer loan growth rate in the banking system and cash transfers from individuals working abroad. On the other hand, income from social benefits increased, including average real pensions in the employee system by 4.3% and those received by individual farmers by 1.9%. It is estimated that in 2009 the global gross real available income in the household sector was about 1.5% higher than in 2008, compared with the increase of 3.3% in 2008 and the annual average of 4.8% for the period 2006-2007.

The 2010 Budget Act provides for an economic growth of 1.2%, decrease of average employment in the enterprise sector by 1.1%, and by 1.0% in the national economy as a whole, increase of the unemployment rate at the end of the year to 12.8% (from 11.9% at the end of 2009 and 9.5% at the end of 2008), and increase in the average annual level of consumer goods and services by 1.0%. The increase of average monthly real wages in the entire economy is estimated at 1.0%, and in the enterprise sector at 1.4%. In 2010, the increase of the real monthly pension in the non-agricultural social insurance system is estimated to reach 6.3%, and for individual farmers 4.1%, with the number of pensioners in the non-agricultural insurance system decreasing by 0.7% and individual farmer pensioners by 3.4%. The individual consumption growth rate is expected to drop to 0.9% (from 2.3% in 2009).

The acceleration of GDP growth rate in the last months of 2009 suggests that economic growth may be higher in 2010 than estimated in the Budget Act. A further upward trend is to be expected in unemployment, while slower than in 2009.

Expectations regarding macroeconomic fundamentals make it reasonable to forecast that in 2010 gross real available income in the household sector will be slightly lower than that reported in 2009. Under those conditions, the chances for an increase in domestic demand for food are minimal.

What poses a major risk to the estimates presented for economic growth and population income is the economic condition of Poland's main trading partners and the largest economies of the world. If the majority of large economies see an economic growth in 2010, a greater growth rate of the Polish economy and a faster growth rate of population income can be expected than provided for in the Budget Act.

In 2009, the monthly growth rate of food prices was similar to that reported in 2008 and close to the inflation rate. Between December 2008 and December 2009, the overall retail prices of food and non-alcoholic beverages increased by 3.4%, compared with 3.2% a year before, with inflation of 3.5% and 3.3%, respectively.

The highest price increases were reported for eggs, butter, fish and fish products and meat, especially beef. The prices of non-alcoholic beverages, mainly coffee and tea, rose significantly. The prices of pork fats and margarines, fruit, sugar and confectionery products as well as bread and cereal products also increased. The prices dairy products, vegetable oils decreased, as did the prices of vegetables and potatoes.

It is estimated that in 2010 food prices will be growing slower than in 2009. In June 2010, they may be 1.5%-2.0% higher, and in December 2010 about 2.5% higher than at the end of 2009. Their average level in January-December 2010 may be about

2.0% higher than that recorded in the same period of 2009. A slower increase in food prices than last year will result from a continuing low growth rate of consumption and a weaker wage pressure. The scale of the price growth will also be limited by the appreciation trend of the Polish currency, a high supply of farm produce attributable to last year's good crops, optimistic crop estimates for this year, and improvement of the situation in the meat market. Food price increases will be driven by an increase in regulated prices related to higher energy and fuel prices.

A relatively low growth rate in food prices in 2010 is possible given a lack of supply shocks and stabilisation of prices in global agricultural and commodity markets. One of the major risk factors is the uncertainty about the rate and scale of global economic recovery, including especially the emerging and EU economies which are our major trading partners. A significant related risk is that involved in the development of the EUR/USD and EUR/PLN rates. What may pose a considerable threat to food prices in Poland is an increase in global prices of oil and energy, as well as agricultural commodities owing to an improvement in global situation and over-liquidity in global financial markets. A hike in food prices may be stimulated by the EU's intensified measures in environmental protection and an increase in regulated food prices, mainly gas and energy, related to the Energy Regulatory Office's tariff policy in view of increased investment needs of the energy sector in Poland.

The increase of deficit in the public finance sector may prompt the government to launch a savings plan, which will result in a decline of food prices, and consequently a weaker demand. On the other hand, the policy to increase fiscal revenue by increasing indirect taxes may generate an increase in food prices, much steeper than that suggested in out predictions.

The low growth rate of available household income reported in 2009 was reflected in a weakened demand

growth rate. According to the CSO national accounts, in 2009 consumer demand of the household sector compared with 2008, measured by the volume of spending from personal income, increased by 2.3%, against 5.9% a year earlier. Consumption of food and non-alcoholic beverages in the household sector (in constant prices) is estimated to have increased in 2009 by about 1.5%, compared with 2.3% in 2008.

Surveys of household budgets show that in 2009 nominal household spending on food was significantly higher than in 2008, but a relatively high increase of the average level of food prices slowed down the growth rate of their real value. Compared with the first six months of 2008, in the first half-year of 2009 the real value of total consumption (expenditure) in households increased by an average of 4.1%, including food by 0.2%. In Q3 2009, household real food expenditure was the same, and in Q4 it was smaller than in

corresponding periods of 2008. It is estimated that in 2009 total real food expenditure of households stood close to the level recorded in the previous year. Real food expenditure of farmer households decreased, but it increased in pensioner households. The share of food expenditure in total household expenses was about 25.0%, slightly smaller than in 2008.

In 2009, market conditions were less favourable for food consumers than in 2008. It is estimated that the balance-sheet consumption of main food groups in 2009 showed a downward tendency. Significant changes took place in its structure under the influence of diversified demand and prices in the markets for the different products. The decline in production and increase in slaughter pig prices, related to cyclic stock development, led to decreased consumption of pork and raw and processed pork fats. The consumption of cereal products, potatoes,

fish, eggs and sugar dropped. The consumption of fruit, vegetables and vegetable oils was similar to the 2008 level, while milk and butter consumption was slightly higher.

It is estimated that in 2010 the downward trend in sugar consumption witnessed since 2006 will continue. The consumption of potatoes and cereal products will decrease. Balance-sheet consumption of vegetables will be higher, and fruit consumption will be similar to that reported in 2009. Balance-sheet consumption of fish and processed fish will decline. A small increase is possible in vegetable fat consumption, offsetting the decrease in butter consumption. There will be no significant changes in the consumption of dairy and eggs. The expected increase in production and supply of slaughter pigs will be reflected in an increased consumption of pork meat and products. The consumption of poultry meat will also increase, while demand for beef will decline.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa (37) • marzec 2010,
2. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (31) • kwiecień 2010,
3. Rynek pasz (27) • kwiecień 2010,
4. Rynek mleka (38) • kwiecień 2010,
5. Rynek ryb (13) • maj 2010,
6. Rynek zbóż (38) • maj 2010,
7. Rynek mięsa (38) • maj 2010,
8. Rynek drobiu i jaj (37) • czerwiec 2010,
9. Rynek rzepaku (37) • czerwiec 2010,
10. Rynek owoców i warzyw (36) • czerwiec 2010,
11. Rynek cukru (37) • czerwiec 2010,
12. Rynek pasz (28) • wrzesień 2010,
13. Rynek mięsa (39) • wrzesień 2010,
14. Rynek drobiu i jaj (38) • październik 2010.

SZYBKO! TANIO! PROFESJONALNIE!

Proponujemy Państwu:

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Usługi drukarskie:

- czasopisma
- książki
- ulotki
- katalogi
- albumy
- wizytówki
- materiały szkoleniowe
- materiały konferencyjne
- druki samokopiujące etc.

Usługi introligatorskie:

- oprawa spiralna
- oprawa zeszytowa
- oprawa bezszwowa
- foldery/broszury
- inne usługi

Nasze usługi wykonujemy bazując na najlepszej dostępnej technologii. Począwszy od formy przesłania wszystkich materiałów drogą elektroniczną (FTP), poprzez obróbkę DTP, druk cyfrowy na OCE VarioPrint 2100 oraz OCE CS 250, kończąc na mnogości usług introligatorskich.

Próby wydruku na różnych gatunkach papierów i folii dostępne są w Dziale Wydawnictw Instytutu, ul. Świętokrzyska 20.

Ceny na zamówienia obliczane są na podstawie kalkulacji wstępnej. Jeśli mają Państwo pytania dotyczące naszych usług, bądź cen, prosimy o kontakt.

Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB:

tel. (022) 50 54 520

(022) 50 54 685

fax (022) 50 54 636

e-mail: dw@ierigz.waw.pl

slipski@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (1 zeszyt) w 2010 roku wynosi 20 zł.

Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (0 22) 505-46-85, faks: (0 22) 505-46-36
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>